

La traducció dels referents culturals

05/2011 - **Traducció i Interpretació.** La sèrie nord-americana, *The Nanny*, que Televisió de Catalunya va doblar al català fa uns anys, ha servit a Laura Santamaria, investigadora de la UAB de l'àrea de traducció i interpretació, per estudiar com ha de ser la traducció dels objectes, conceptes i personatges associats a referents culturals si volem que els destinataris de les traduccions entenguin el referent d'una manera similar als destinataris del text original. Les conclusions extreïdes es poden extrapolar a altres traduccions i millorar-ne la qualitat.

La interculturalitat, i en conseqüència la traducció, són possibles perquè tot els parlants del planeta compartim experiències comunes i som capaços de crear complicitats.

Gràcies a la presència de referències culturals en els textos de ficció, les narracions de ficció arrelen en un espai concret, de tal manera que cal incidir-hi durant el procés de traducció si es vol que els destinataris de la traducció n'extreguin una informació similar als destinataris de l'original. Amb l'objectiu d'entendre els processos cognitius que s'activen a l'hora de copsar els referents culturals, en aquest article hem partit d'uns exemples que van aparèixer en un capítol d'una sèrie nord-americana, *The Nanny*, que Televisió de Catalunya va doblar al català fa uns anys.

Els exemples del fragment analitzat són prou banals, tot i així ens han permès d'arribar a conclusions que es poden extrapolar a altres traduccions. Els referents estudiats en aquest treball són productes que es poden comprar en els supermercats dels Estats Units i que serveixen a la protagonista de la sèrie per derivar conclusions sobre la personalitat dels homes que els adquireixen. Així, relaciona les compreses (en l'original hi apareixia "Midol", una mena de medecina similar a la "Saldeva") amb els homes casats, les tiretes per als ulls de poll amb els homes que viuen amb la seva mare, el pesto amb els homosexuals, els productes derivats del porc la fan concloure que un dels compradors no és jueu i entén la corbata com un signe dels advocats de Nova York.

L'estudi ens ha permès concloure que les referències culturals són elements portadors d'ideologia, que caracteritzen els personatges que hi estan associats i els atorguen unes identitats socials. L'objectiu de les traduccions és que es pugui derivar una informació similar sobre els personatges que estan associats a cadascuna de les referències. És per això que, a l'hora de fer la traducció del capítol d'aquesta sèrie, el més important no és mantenir el tipus de producte (com en el cas del Midol i les compreses), sinó permetre que els espectadors del doblatge n'infereixin la mateixa informació, és a dir que els espectadors acceptin que l'home que compra un producte concret al supermercat forma part d'un grup social determinat.

Entre els factors que intervenen en el processament dels referents culturals, hem pogut establir que els coneixements previs dels parlants sobre la realitat del seu entorn en són un factor determinant. Per això, els diversos tipus de memòria (col·lectiva, a curt termini, semàntica i episòdica), que s'activen a l'hora d'extreure informació dels referents, estableixen unes connexions determinades amb un conjunt de coneixements, actituds i valors diferents segons cada cultura, raó per la qual els traductors han d'actuar de mediadors culturals si volen que els destinataris de les traduccions entenguin el referent d'una manera similar als destinataris del text original.

Els treballs sobre pragmàtica també ens han ajudat a comprendre quina manera els espectadors atorguen significat als referents culturals. La nostra conclusió és que el procés que apliquen els espectadors als productes de ficció és el mateix que utilitzen en les situacions reals habituals. Aquest estudi interdisciplinari (ideologia, identitat, memòria, pragmàtica) és només un primer pas per comprendre la complexitat dels processos cognitius que s'activen en qualsevol conversa. Per sort, els parlants de la multitud de llengües del nostre planeta compartim moltes experiències comunes, cosa que ens permet, per exemple, entreveure la complicitat de les senyores de la fotografia, més enllà del nostre origen, edat o condició social.

Laura Santamaria

Àrea de Traducció i Interpretació

"The Translation of Cultural Referents: From Reference to Mental Representation". Santamaria, L. *Meta: journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*. Volum 55, número 3, Setembre 2010, p. 516-528. Les Presses de l'Université de Montréal